

NARODNI DNEVNIK

Izhaja vsak dan opoldne, izvemši nedelj in praznikov.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po pošti: Din 20.—, inozemstvo Din 30.—.

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO:

SIMON GREGORČIČEVA ULICA STEV. 13.

TELEFON STEV. 552.

UPRAVNIŠTVO: KONGRESNI TRG STEV. 3.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Pisnim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.

Račun pri poštnem ček. uradu štev. 13.633.

Še o slovenskem stališču.

Na naš sobotni uvodnik je odgovoril v »Slovenca« nar. poslanec g. dr. Fran Kulovec. Priznava nam, da je naš članek napisan dobrohotno in da je tako velike načelne važnosti, da zasluži diskusijo. Ne strinja pa se g. dr. Kulovec z našimi izjavami in to iz več vzrokov. Predno preidemo na dr. Kulovecove argumente, pa se nam zdi potrebno, da svoje stališče konkretnje pojasnimo, ker smo uverjeni, da bi potem marsikak ugovor dr. Kulovca odpadel.

Predvsem moramo poudariti: Nikakor ne zahtevamo od SLS, da gre brezpogojno v vlado in da pade na nivo naše SDS. Če hoče SLS varovati svoje dostojanstvo, potem ji moramo samo pritrčiti in zato smo tudi naglašali, da ima ona vstopiti v vlado kot legitimna zastopnica Slovencev in ne zaradi svojih strankarskih interesov. Kdor pa nastopa v imenu naroda, ta mora in more že vsled tega varovati svoje dostojanstvo.

Zdi se nam le, da pa gre v tem oziru SLS predaleč in da veže z dostojanstvom tudi vprašanja, ki nimajo z njim nobene zveze. Če gre n. pr. za korupcijo, potem smatramo za samoposebi razumljivo, da SLS od svojega protikorupcijskega stališča niti najmanj ne odneha in da zaradi tega vprašanja tudi ne vstopi v vlado.

Toda druga stvar je, kadar gre za državno-pravno vprašanja. Ta vprašanja so le drugovrstne važnosti in za SLS nebitvena. Tudi pod Avstrijo je bila tu zahteva po ujedinenju Slovenije in vendar je tedaj SLS mogla podpirati avstrijsko vlado. Mislimo, da tudi danes ni za Slovence važnejšega vprašanja kakor je združena samoupravna Slovenija in če je mogla SLS podpirati avstrijsko vlado, ki je bila proti združenju Sloveniji, more danes podpirati tudi jugoslovansko vlado, ki nima zjedinjene Slovenije na programu. Ni treba, da bi se SLS odpovedala svojim državnopravnim tezam, pač pa lahko pristane na njih odložitve, zlasti še, ker ve, da ni trenutno niti približno tako močna, da bi smela na realizacijo svojih zahtev tudi samo misliti.

Med tem, ko so odložena državna pravna vprašanja, pa nikakor niso odložena druga gospodarska vprašanja, ki so za Slovenijo naravnost obstojne važnosti. Slovenija ne more čakati, da se ji zniža, ko bodo naše razmere popolnoma konsolidirane, davčno breme. Predno se to zgodi, more vse naše gospodarstvo propasti. Kadar hiša gori, je prepričani zaradi zunanosti fasade smešen, tedaj je treba samo gasiti in pustiti vse drugo pri strani. In danes smo v takem položaju in ravno poslanci SLS so to v parlamentu jasno povedali. Prepričani smo, da bi bili slovenskemu narodu prihranjeni že milijoni in milijoni, če bi bila SLS že od leta 1923 v vladi, ko je bila prilika za to.

Res je sicer, da maloštevilnost Slovencev ne sme biti vzrok, da ne bi prišli Slovenci nikdar do svojih pravic. Toda še bolj je res, da je maloštevilnost Slovencev nad vse resen argument, ki se da ovreči samo, če vodijo Slovenci politiko možnosti, ne pa politiko nemožnosti.

Politika nemožnosti pa je, da bi Slovenci sami mogli izpremeniti državni ustroj, temveč to morejo doseči le v zvezi z drugimi in zato se mora tudi SLS nasloniti na kako drugo stranko. Ne da žrtvuje svojo samostojnost, ker so fuzije v časih nastajanja novih razmer napačne. Toda brez zaveznikov ne gre in za Slovence je popolna politična izolacija pogin. Zveza z opozicijskimi strankami je dobra le tedaj, kadar dajejo opozicijske stranke jamstvo, da pridejo do vlade. Drugače pa se mora zgoditi, da

Grožnje St Radiću z zaporom

Beograd, 19. aprila. Izjave, ki jih je predsedniči podal St. Radić poročevalcem zagrebških in beograjskih listov, so napravile močan utis na vse politične kroge brez razlike in so predmet razgovora in zanimanja v široki javnosti. V krogih, ki so naklonjeni vladi, vlada splešno prepričanje, da Radić ne pojde tako naglo v ljuto borbo proti vladi in zato je njegova izjava vzbudila iznenadjenje. Njegove parole o borbi proti korupciji imajo jak odmev in ožja skupina okrog Pašića si prizadeva vplivati na poedine člane vlade, da bi se Radićeva akcija, ki bo prav gotovo razburkala narodne sloje, v svojem početku, in če treba tudi s silo paralizirala.

Mere, ki jih predlagajo Pašićevi ljudje, bi obstajale v tem, da pride Radić zopet v zapor. Po tem naziranju, ki je lansirano v včerajšnji »Politiki«, bi morali oni člani vlade, ki jih je Radić napadel v zadnji izjavi, zročiti Radića sodišču, ker Radić ni narodni poslanec. Postopanje zaradi teh deliktov je kratko in tako bi Radić prav hitro prišel pred sodišče, kjer bi bil obsojen na daljši zapor. So celo taki, ki menijo, da bi se dalo izvesti proti Radiću tudi postopanje po zakonu o zaščiti države in bi Radića lahko takej aretirali ter bi ne bilo treba čakati prej na sodno razsodbo. Na ta način bi se pospešilo, da bi se Radićevi pristaši približali in pridružili skupini dr. Nikića.

Zmerni radikali pa zastopajo mnenje, da bi mogel imeti dandanes tak nastop proti Radiću usodne posledice tudi za državno politiko in za radikalno stranko samo. Radiću bi se na tak način ojačila popularnost in bi si pridobil novo avre-

olo mučeništva tudi izven hrvatskega dela naroda, ker bi bil splošen utis ta, da ga niso zaprli zaradi napadov in žalitev ministrov, temveč zato, ker je pričel borbo proti korupciji, ki bi se tako niti najmanj ne odpravila, ampak še pojačila in bi tako dosegla nezaželjene efekte celo preko mej naše države.

Položaj vlade v parlamentu bi s tem ne bil 5. maja niti najmanj zboljšán, temveč oslabiljen, ker teža, da bi zaradi aretacije St. Radića njegovi poslanci pristopili dr. Nikićevi skupini, ne verujejo niti oni radikali, ki se zavzemajo za sodno postopanje proti Radiću. Čim bolj se približuje 25. april, to je dan sestanka širšega glavnega odbora radikalne stranke, postaja nervoznost tem jačja. S tem dnevem je izgubil svojo važnost 22. april, to je dan, ko se sestane HSS v Zagrebu, ker je jasno, da se vrste poslancev HSS ne bodo še nadalje krčile. Pašićeva skupina in pa skupina njegovih nasprotnikov se pa pripravljata na odločen obračun.

Veliko senzacijo je izzval včeraj ponovni članek Dragiša Stojadinovića v »Politiki«, kjer nadaljuje z razkritji v sferi Radeta Pašića. Članek je vzbudil senzacijo v glavnem zato, ker je prvič začel naravnost napadati samega Nikolo Pašića in ker Draguš Stojadinović odkrito izjavlja, da bo še nadaljeval s svojimi razkritji, ako ne preneha Pašićeva skupina v stranki s svojimi mahinacijami.

Zaradi vsega tega v samih vladnih krogih ne taje, da je položaj Uzunovićevega kabineta zelo negotov in ni izključeno, da bi že po 25. aprilu prišlo do novih političnih izprememb.

Uzunović o položaju.

Beograd, 19. aprila. Predsednik vlade Uzunović je bil včeraj od 12 in četrt do 1. ure 20 min. na dvoru v avdijenci. Po odhodu iz dvora je izjavil novinarjem: Bil sem pri Nj. Vel. kralju zaradi rednega poročanja o državnih poslih. Vse je

v redu. Vlada se bo izpopolnila takrat, ko se bo pokazala situacija še stabilnejša. Na vprašanje, kaj pravi na zadnje izjave St. Radića o korupciji v vladi, je skomignil z ramami in rekel: »Oblasti bodo že znale čuvati avtoriteto vlade.«

NOBENEGA RAZKOLA VEČ MED HSS.

Zagreb, 19. aprila. Beograjski listi so prinesli vest, da se bo dr. Nikiću pridružil še Hadži Oman, poslanec HSS iz Hercegovine. Hadži Oman se je mudil te dni v Zagrebu in je včeraj izjavil, da je ta vest absolutno netočna in da on ostane v stranki in v dosedanjem klubu. Enaka vest se je širila tudi za Nikolo Preko, poslanca iz Hercegovine. Preka je včeraj brzojavil Hadži Omanu, da je ta vest, ki jo je bral v listih, popolnoma netočna.

Včeraj je bil na Sušaku sestanek okrajne organizacije HSS, na kateri je bilo 30 zastopnikov te organizacije. Soglasno so sprejeli in odposlali St. Radiću brzojavko, v kateri pozdravljajo njega in njegov nastop proti korupciji, krivici in neredu na vrhovi državne uprave, s čimer kot prvi predstavnik poštenega in pridnega

bodo udarci po opoziciji zadel še naš narod.

Ne zastopamo nobene stranke in zato presojava vso stvar le s slovenskega stališča. Prepričani smo, da bi bila diskusija o tem vprašanju v slovenskem Narodnem svetu mnogo bolj primerna, toda propagirali smo Narodni svet in zato ni naša krivda, če moramo obravnavati vse vprašanje na tem mestu.

Toda razmere so danes takšne, da je treba nekaj storiti in da mora to storiti edino le SLS, je jasno, ker ona ima mandat slovenskega naroda!

hrvatskega seljaškega naroda na najdoslojnejši način brani in čuva njegovo čast in ugled kakor tudi čast in ugled cele države. Nadejajo se, da bo to borbo neustrašeno nadaljeval.

KRALJ ODPOTOVAL V SARAJEVO.

Beograd, 19. aprila. Včeraj popoldne ob 6. je kralj odpotoval v Sarajevo. Kralj je odšel, da se za nekaj dni na lov odpočije. V spremstvu kralja je tudi minister dr. Srškić. Na postajo so spremili kralja minister za promet, predsednik vlade in pa suita. Ko so v Sarajevu izvedeli za kraljev prihod, je zavladalo veliko navdušenje.

MUSSOLINI SE VRNIL V RIM.

Rim, 19. aprila. Predsednik vlade Mussolini je sinoči kasno na večer dospel v Rim. Fašisti so mu priredili manifestacijo. Mussolinij je imel nagovor, v katerem je naglasil, da se mora ves italijanski narod prizadevati, da se kolonizira afriško področje, ki je bilo odkupljeno z italijansko krvjo. Pri delu za obnovo Italije je treba imeti pred očmi veličino in slavo starega Rima.

PANGALOS PRISEGEL.

Atene, 19. aprila. Včeraj je v atenski cerkvi novi predsednik republike prisegel. Slovesnosti so prisostvovali vsi člani vlade, zastopniki vojske, tuji diplomati, duhovništvo ter člani svetega sinoda.

Dr. Ninčić o političnem položaju.

Beograd, 19. aprila. Na radikalni skupščini v Vel. Bečkereku je govoril dr. Ninčić tudi o političnem položaju. Med drugim je izjavil: »O sedanjí situaciji ne mislim, da bi bila težka. Položaj vlade ni labilen.«

Ko so mu rekli, da vlada nima večine, je rekel dr. Ninčić: »Tega se še ne more vedeti. Tudi ako nimamo večine, si jo bomo že ustvarili. Prepričan sem, da v tem uspem.«

Kaj je s kombinacijo z dr. Korošcem? »To še ni sigurno. O tem še nismo govorili.«

Ali je kaj izgleda, da stopi Davidović na vlado?

»Ta kombinacija je še najbližja. Pa tudi o tem se še nismo razgovarjali. Ali zagotavljamo vas, da nam bo vse dobro uspelo.«

Glede na zunanjo politiko je dr. Ninčić izjavil, da stojimo v dobrih odnosih z vsemi sosednimi državami. Sprememba vlade v Rumuniji ne bo na delovanje Male antante prav nič vplivala. Razmerje z Rumunijo je ostalo prav tako, kakor je bilo dosedaj. Konferenca Male antante se bo vršila meseca julija na Bledu. O kakih odložitvi konferenci ni govora. Na tej konferenci bomo razpravljali o mednarodnem političnem položaju.

Odnosaji naše države z Madjarsko so popolnoma normalni. Govoril sem o tem večkrat v Zenevi z ministrskim predsednikom grofom Bethlenom. V teh razgovorih smo ugotovili potrebo, da se dosedanjí odnosaji zboljšajo. V tem pogledu bo veliko vplivala sklenitev trgovinske pogodbe med našo kraljevino in med Madjarsko. Kar se tiče falzifikatorske afeze, izjavlja dr. Ninčić, da bodo zadevo rešila madjarska sodišča.

Glede na zahteve vojvodinskih radikalov, da se znižajo davki, je izjavil dr. Ninčić, da bodo te zahteve sprejete, kolikor so upravičene. Ta stvar pa je težka, ker vsak človek misli, da plača on največ davka.

O manjšinskih odnosajih v Vojvodini je rekel dr. Ninčić: »Mi Srbi želimo in to je v našem interesu, da bi bil vsak človek v tej državi zadovoljen in da bi bil dober in lojalen državljan.«

Glede na vest, da bi madjarska stranka pristopila k radikalom, je dr. Ninčić izjavil, da ta stvar še ni rešena. Upa pa, da se bo kmalu začelo razpravljati o tem vprašanju. Vendar je treba počakati na sejo glavnega odbora radikalne stranke. Gotovo se bo vse dobro končalo.

PROSLAVA SVETOZARJA MILETIČA.

Beograd, 19. aprila. Včeraj se je v Vel. Bečkereku vršila proslava Svetozarja Miletiča. Proslava se je začela s parastosom, ki ga je odslužil episkop dr. Letić. Episkop je po parastosu imel prigodni govor. Mestni svet je opoldne priredil svečano akademijo. Po akademiji je načelnik mesta priredil v čast gostov slavnostno kosilo. Pri kosilu je veliki župan Aleksić prečital brzojavko ministra dr. Slavka Miletiča, ki se je opravičil, da se zaradi bolezni ni mogel udeležiti proslave. Na večer je bila v gledališču prirejena sokolska akademija.

Vsej svečanosti je prisostvoval tudi zunanji minister dr. Ninčić, ki je imel tam okrožno zborovanje. Zborovanja so se udeležili predsedniki in podpredsedniki rezkih organizacij.

Na skupščini je dr. Ninčić obširno opisal političen položaj. Rešila so se tudi nekatera strankarska vprašanja. Končno javno je bil poravnán tudi spor, ki je nastal med radikali v Banatu.

Anton Foerster.

V visoki starosti 88 let je preminil v soboto dopoldne v Novem mestu skladatelj Anton Foerster.

Z njim je izgubil slovenski narod enega svojih največjih skladateljev in enega svojih najbolj požrtvovalnih kulturnih delavcev.

Zakaj delo, požrtvovalno in neumorno delo to je vsebina življenja pokojnega Antona Foersterja. V časih, ko je bilo vse naše kulturno življenje še v povojih, ko je čakalo vsakega našega kulturnega delavca samo težko in nehvaležno oranje ledine, tedaj je nastopil Anton Foerster in se vpisal tako globoko v slovensko glasbeno zgodovino, da bo eno njenih najbolj častnih poglavij za večno posvečeno njegovemu delu in njegovi umetnosti.

Vseeno, katero polje slovenske glasbene literature odpremo, vedno je na častnem mestu tudi ime Antona Foersterja. Naši zbori se morajo zahvaliti za vrsto svojih najlepših triumfov skladbam Antona Foersterja. Naša cerkvena glasba pa je še posebej dolžna globoko hvalo izrednemu sinu češkega naroda.

Krona vsega Foersterjevega dela pa je njegova opera »Gorenjski slavček«. Bila je to prva slovenska opera in v tistih časih ena najmočnejših legitimacij naše kulture. Zato pa je bilo tudi navdušenje, ko se je igrala l. 1872 nepopisno.

Poleg vsega svojega intenzivnega umetniškega delovanja pa je našel Anton Foerster še vedno čas, da je skrbel tudi za organizacijo slovenske glasbe, zlasti za organizacijo cerkvene glasbe.

Anton Foerster je bil eden tistih redkih mož, ki je mogel reči o sebi, da ni izgubil nobenega dneva in ki ga ni spravila z njegove ravne poti nobena zapreka. Živel je samo svoji ideji in ustvarjal vse svoje življenje do svoje visoke starosti, ki je skomponiral opero »Materin blagoslov«.

Neprecenljive so zasluge Antona Foersterja za slovensko kulturo in to tem bolj, ker ni bil sin našega naroda. Ali ravno v tem je blesteč primer slovanske vzajemnosti, ker naš, čisto naš je bil in ostanek Anton Foerster.

Velika je bila duša Antona Foersterja

in zlato njegovo srce. Nikdar ni mogla njega doseči intriga, nikdar ga ni mogla nobena neprilika spraviti z njegovega divnega mira, ker njegova notranjost je bila tako globoka, da vsakdanjosti niso segle do nje.

Zato pa bo ohranil slovenski narod. večno hvaležnost do skladatelja in človeka Antona Foersterja in ko mu bodo zapeli hvaležni slovenski pevci kantato »Umrl je mož«, tedaj bo to odmevalo po vsej Sloveniji.

Večna slava spominu Antona Foersterja!

Anton Foerster je bil rojen l. 1837 v Ovsenica na Češkem kot sin nadučitelja. L. 1858 je napravil na gimnaziji v Mladí Boleslavi maturo, nato je bil nekaj časa v cistercijskem samostanu v Višjem Brodu. To življenje mu pa ni ugajalo, zato je slekel kuto ter postal stud. iur. v Pragi. Po dovršenih pravnih študijah se je posvetil na nasvet skladatelja Smetane glasbi. L. 1865 je prevzel mesto zborovodje pri škofijski cerkvi v Senju na Hrvaškem, dve leti pozneje mesto zborovodje v ljubljanski čitalnici in mesto kapelnika pri Dramatičnem društvu, prihodnje leto pa mu je bilo poverjeno glasbeno vodstvo v ljubljanski stolni cerkvi, kjer je deloval 41 let. Leta 1872 je komponiral opereto »Gorenjski slavček«, ki jo je predelal pozneje v opero. Za opero »Gorenjski slavček« je dobil Foerster na predlog jury, ki je obstajala iz skladatelja Smetane, Prohaske in Bendla, od kranjskega deželnege odbora l. darilo. Opereta, kot tudi poznejša opera, sta imeli fenomenalen uspeh. Kljub temu je izginilo delo pozneje v arhiv, iz katerega je prišlo šele leta 1922 zopet na dan in na ljubljanski oder. Uspelo je tudi topot.

Foerster je izdal tudi večje število muzikalno pedagoških knjig, ki so postale temelj našim poznejšim delom na tem polju. Orgljarska šola in Cecilijino društvo v Ljubljani sta bila ustanovljena na njegovo iniciativo.

Pokojniki je vzgojil malone vso našo starejšo pevsko generacijo ter je začel prvi orati ledino na polju naše glasbene terminologije.

POPRAVEK FINANČNEGA DELEGATA.

Gospod urednik!

V »Narodnem dnevniku« od 14. t. m., št. 82., ste objavili članek »Delo in plačilo«, ki vsebuje med drugim sledeči odstavek:

»Napisali smo ta članek in ga naslavljam naravnost na našega delegata ministrstva financ g. dr. Šavnika, ki iz neznanih razlogov zadržuje profesorjem izplačilo nagrad za prekomerno delo. Upamo, da bo ta apel izdal in da bo našel g. delegat pota in sredstva, da se opravljeno delo tudi po zakonu plača.«

Na osnovi člena 26. zakona o tisku z dne 6. avgusta 1925, Službene Novine broj 179 (XXXIX—1925) Vas prosim, gospod urednik, da v prvi ali drugi številki »Narodnega dnevnika« k navedenemu odstavku po določbah čl. 27. l. c. priobčite tale uradni popravek:

Ni res, da delegat ministrstva financ dr. Šavnik iz neznanih razlogov zadržuje profesorjem izplačilo nagrad za prekomerno delo. Res pa je, da Generalna direkcija drž. raču-

novodstva na vprašanje delegacije, katere doklade je ustaviti na osnovi čl. 49. dvanajstinskega zakona za avgust-november 1925, z odlokom z dne 13. dec. 1925, DR br. 149.856 odredila, da je ta član »striktno interpretirati« in da je torej do nadaljnjega sistirati izplačilo vseh doklad in nagrad, ki niso predvidene niti v odloku ministrstva sveta DR br. 42.300, 107.201, 53.500 ex 1924, niti v čl. 40 uradniškega zakona (čl. 41. zak. o prometnem osebju). Res je nadalje da delegacija od Generalne direkcije drž. rač. tudi naknadno ni prejela nikakega obvestila, da so honorarji za nadure izvezli od sistiranja, in da ji tudi odlok ministrstva prosvete z dne 24. februarja št. 192-11, na katerega se sklicujejo gospodje profesorji, doslej od nobene strani ni bil intimiran. Res je slednjič, da sem danes, čim sem zaznal, da ta odlok baje eksistira odredil, da se zadeva takoj preišče in spravi v red.

Delegat ministrstva financ v Ljubljani
dne 15. aprila 1926.

Nova izjava Stjepana Radića.

V »Jutarnjem listu« je objavljen uvodnik St. Radića o novi vladi g. Uzunovića. V glavnem je St. Radić dejal:

Ta vlada ni sestavljena samo preneglo, temveč tudi nemoralno, neparlamentarno in protiustavno. Nemoralno zato, ker so bili postavljeni ministri HSS pred dilemo: ali ostati v vladi ali biti proti predsedniku HSS in stranki samt. G. Uzunović je šel tako daleč, da je to nemoralnost stavil v usta g. Superina in Nikiću, ki sta izjavila, da sta imela samo eno izbiro: ali naj propade vse devetmesečno delo ali pa nadaljujejo z radikali sedanjo politiko.

Neparlamentarno zato, ker ta vlada nima večine.

Neustavno, ker je kralju vzeta možnost, da pokliče k sebi predsednika skupščine, kakor je to ustavna praksa. To so radikali storili hote, da morejo pisati, da so se povrnilo metode Obrenovićev. Za vse to nosi g. Uzunović vso odgovornost, ker ni storil niti tega, kar je g. Pašić vedno storil, da je pred demisijo vlade sklical sejo ministrskega sveta, pa čeprav le zato, da najavi demisijo.

Najstrašnejše pa je to, da se je vse to zgodilo zato, da se skrje korupcija.

Javnost ne ve, da je bil dr. Stojadinović ves čas, kar je bil finančni mini-

ster ravnatelj Anglo-srbske banke na dopustu. Naša javnost ne ve, da je predložila Standard Oil Company potrjene bilance in da je bila vsled tega država na davkih oškodovana za najmanj 23 milijonov. Naša javnost tudi ne ve, da se je dr. Stojadinović iz Washingtona silno trudil, da konča brez uspeha prizadevanje dr. Krajača in Pavla Radića, da se kompanija vsled tega pokliče na odgovornost.

Zato je sreča, da v tej vladi ni Hrvatov in da je čisto očitno samo radikalna vlada brez večine v skupščini. Da je sestavljen klub sedmorice iz disidentov je mogoče samo zato, ker je bil na eni strani bič Obznane, na drugi strani pa osebni interesi.

Nova vlada zato ni samo nirtvorjenec, temveč volkodlak, ki bo končal na kletu parlamentarnega in narodnega prezira.

Kratke vesti.

Italijani se vmešavajo v mirovna pogajanja z Abdelkrimom, ker da so interresirani zaradi Tangerja.

Arbitražna pogodba med Poljsko in Avstrijo je bila v soboto na Dunaju podpisana. Sklenjeno je bilo dalje, da se v kratkem prično trgovinska pogajanja med Avstrijo in Poljsko.

Politične vesti.

— Izjava opozicionalnih voditeljev. Šefi opozicionalnih strank: dr. Korošec, Davidović, Kumanudi, Joca Jovanović in Spaho so po skupnem posvetovanju o novi vladi Uzunovića izdali skupen komuniké, v katerem se izrekajo proti novi vladi. Prvič nima nova vlada potrebne večine v skupščini. Tudi se ne more od nje pričakovati, da bi vodila pravo politiko sporazuma Srbov, Hrvatov in Slovencev, ker ne nudi njena sestava za to nobenega jamstva. Nova vlada ni izdala nobene izjave, da bo preganjala korupcijo in 4. ne kaže pripravljenosti, da neha s sedanjimi nasilji. Zato so voditelji opozicije proti tej vladi.

— Razkol v Radićevi stranki. Dr. Nikić in dr. Superina sta javila predsedstvu skupščine, da sta ustanovila nov poslaniški klub, ki se imenuje »Parlamentarni klub Hrvatske seljačke stranke«. Predsednik kluba je poslanec Tomo Kovačević, tajnik dr. Ivan Lončarević, člani pa so poslanci: Stepan Klaić, Ivan Caldarević, Ivan Bačmaga, dr. Nikić in dr. Superina. Klub šteje torej 7 poslancev in dr. Nikić zahtuje, da bodo v njegov klub vstopili še drugi radićevski poslanci. Tomo Kovačević je bil v soboto popoldne sprejet od kralja v avdienci. Po avdienci je izjavil novinarjem, da mu je sicer St. Radić drag, toda da mu je bolj ljubo hrvatsko seljaško ljudstvo. Zato noče biti orodje za politiko Radićeve porodice, temveč hoče služiti le interesom hrvatskega kmetijskega ljudstva.

— Preiskava trgovinskega ministra. Po prihodu v Zagreb je izjavil St. Radić med drugim sledeče: Minister trgovine dr. Krajač je odredil preiskavo proti Slavenski banki, ker je prejel ovadbo, da so se knjige radirale. Krajač je imenoval štiri osebe, ki so delale vso sredo in vso noč od srede na četrtek ter o vsem sestavile zapisnik. Konstatirano je vse, kar se je radiralo. Ugotovljeno je dalje, da je prejel Rade Pašić 1.400.000 češkoslovaških kron, ostanek državnega čeka gre namreč na njegov račun. Vse to je konstatirano in narejen je zapisnik v štirih izvodih. Eden se nahaja pri kralju, eden pri ministru, dva pa sta na sigurnem mestu.

— Odgovor Dragiša Stojadinovića. Na napad »uglednega radikala« v »Politiki« na Ljubo Jovanovića in na napad posl. dr. Nike Novakovića je odgovoril Dragiša Stojadinović v »Politiki« z novimi odkritji. Dragiša Stojadinović objavlja dvoje pisem in pogoje, ki jih je stavil Rade Pašić, da pomaga Praškemu velesejmu do kupčij z državo. Kot protiuslugo je zahteval Rade Pašić pet milijonov čeških kron posojila. Ta pisma pa objavlja Stojadinović predvsem vsled tega, ker se je posl. Novaković opravičeval s tem, da je interveniral le na korist svojih volilcev. Praški velesejem pa seveda ne spada med njegove volilce. Posredniško pismo med R. Pašićem in velesejmom je namreč pisal Novaković. — Končno nanašanja Stojadinović, da je vložil proti poslancu Novakoviću tožbo, ker mu je ta očital, da si je dal izplačati za neko rešitev v korist omiške tovarne provizijo.

— Kar videli smo, kako ima »Delavska Politika« hinavsko proti nebu obrnjene oči, ko je zapisala, da ji je resnično žal za »Narodni Dnevnik«. To pa zato, ker da je »Narodni Dnevnik« postal nedostojen list. Redkosejanim svojim bralcem, ki ne čitajo »Narodnega Dnevnika«, lahko pripoveduje »Delavska Politika« kar hoče, toda bralci našega lista se bodo »Delavski Politiki« le smejali. Zlasti pa, kadar vidi »Delavska Politika« nedostojnost v tem, da je neki dopisnik nazval »Tabor« jedilni list. Da bi bila to psovka, res ne uvidevamo, temveč smo nasprotno mnenja, da je bil s to primero »Tabor« le počaščen, ker iz jedilnega lista je običajno mogoče nekaj izbrati, iz »Tabora« pa nikdar nikoli. Sicer pa čisto dobro vemo, da je vse ogorčenje »Delavske Politike« le narejeno. Gospodom je pač nerodno, da ne vedo, kako se imenuje prvi slovenski pesnik in ker smo jih vsled tega okrcali, bi se radi revanširali. Pa so iskali in iskali, a končno niso mogli najti nič bolj pametnega, kakor da nastopijo v obrambo — esdeesarskega glasila. Tudi h tej blamaži naše iskrene čestitke!

— Francija in fašizem. »Matin« je poslal svojega urednika Sauerweina v Italijo, da preštudira »svetovno misij« fašizma. O svojih vtisih je podal Sauerwein zanimivo poročilo, iz katerega posnemamo: Italijansko javno mnenje je prepričano, da bo fašizem Mussolinija osvo-

vil svet. Rojstna ura, ko se je rodil novi »Imperium Romanum«, je bila slovesno naznanjena. Konzulat morja je javil, da je v trenutku, ko je odšlo bojno brodovje z Mussolinijem na krovu v Tripolis, 1000 italijanskih ladij na vseh morjih sveta razobesilo zastave in da so tedaj zabrenčale vse ladijske sirene, da tako pozdravijo dogodek, ki ga je ves svet s strahom in napetostjo pričakoval. Navdušenje za Mussolinija je po atentatu zmešane mis Gibson še naraslo. Na kolenih so tedaj dijaki prisegali maševanje. Razburjenost množice je bila tako velika, da so bili eno uro dolgo celo ogroženi francosko-italijanski odnošaji. Nekateri dijaki so prodrli pred francosko poslaništvo in zahtevali, da poslaništvo razčisti italijansko zastavo. Le s težavo se je dijake odvrnilo od njih namena in tako preprečilo, da ni prišlo do diplomatskega incidenta ki bi bil sicer nezogiben. Po mnenju Sauerweina je fašistovski gibanje veliko bolj resno, kakor se splošno misli. Proti Mussoliniju sploh ni nobenega odpora in Italijani so naravnost pripravljeni, da mu slede v vsaki avanturi, ki bi jo Duce pričel. Samo nekaj mož iz visokega plemstva in pa nekaj politikov si upa javno izpovedati svoje nasprotstvo do Mussolinija. Mladina in ljudstvo pa sta za Mussolinija brezpogojno. »Duce, mi smo ti pokorni!« »Duce, daj našim rokam zopet svobodo! Posvečen je Duce!« Taki in slinhi napisi se vidijo po zidovih. Zato ne more biti vseeno, če pri takšnem mišljenju ljudstva govori Mussolini, da mora postati Sredozemsko morje zopet rimsko morje. Z največjo skrbjo morajo narodi opazovati razvoj fašizma. — In na ta opomin svojega urednika dostavlja »Matin« brez vsakega komentarja vest, da sta bila v Nizzi prijeta dva italijanska špiona. Besede Mussolinija postajajo že dejanja.

— Na Bolgarskem vlada »mir«. — Iz Sofije se poroča: Tolpa oboroženih bolgarskih fašistov je ustavila v noči od sobote na nedeljo vlak, ki je vozil iz Sofije v Vidin. Več poslancev zemljoradniške stranke, med njimi tudi bivšega ministra Tomova so s silo odstranili z vlaka in jih potem odpeljali na tovornem avtomobilu. Usoda odpeljanih je neznana, splošno pa se sodi, da so postali žrtev fašistovskega nasilja.

— Sovjeti demantirajo vesti o ekonomski krizi v Rusiji. Osrednji odbor komunistične stranke je odobrili poročilo Rikova, v kratkem se konstatira, da je trgovinska bilanca narasla od 2.8 milijard na 4. Tudi industrijska bilanca je ugodna. Država je dala letos industriji 155 milijonov podpore, dočim lani le 98. Produkcija je znatno narasla in znaša že 95 odstotkov predvojne produkcije. Vlada upa, da bo v kratkem ruska industrija tako razvita, da bo mogla popolnoma kriti vse potrebe države.

Nevarnost vladne krize na Češkoslovaškem je odklonjena, ker so se pričela med vlado in socialističnimi uradniškimi organizacijami pogajanja, ki ugodno potekajo.

SLOMSKOVA ZVEZA, UJU IN DEKLARACIJA.

Pod tem naslovom je priobčil »Slovenec« z dne 16. aprila t. l. članek, ki je prikrojen namenoma tako, da pokaže izza plota na moje ime. V pojasnilo in da ne bo nepotrebnega namigavanja, izjavljam, da nisem pisal dosedaj še nobenega članka v »Narodni Dnevnik«. Da pa pojasnujem zadevo šele danes, tiči vzrok v tem, ker sem bil te dni odsoten in sem izvedel za članek šele danes. Naj bo dopisnik »Slovenca« uverjen, da imam poguma dovolj, da povem vsakemu v brk, kar se ga tiče, in da ni moja navada na eni strani lizati, na drugi pa praskati; ne, mačje nature ni v meni! Malo čudno bi res bilo, če bi mogel pisati tako, kot namigava dopisnik v zgoraj omenjenem časopisu, jaz, ki sem se gual za zaupnico odboru itd. Sicer pa dovolj o tem! Članek sem si izrezal in bo moje mnenje v zadevi »Deklaracije« podprl tako, da se o tem dopisniku »Slovenca« še ne sanja ne. Na veselo svidenje na prihodnjem sestanku! Tudi izgovor, da sem informiral tako ustno, ne bo držal! Pa brez zamere do dne ustnega obračuna pred »Slomškarji« in iz brka v brk! — Janko Polák, šol. voditelj.

Potujemo tudi s svoje strani, da ni do danes g. Janko Polák poslal »Narodnemu Dnevniku« niti enega članka in niti ne notice ter tudi ni bil nikdar naš informator. — Uredništvo »Narodnega Dnevnika«.

Jubilej Trgovskega društva „Merkur“.

Nenavaden in globoko pomemben je bil jubilej, ki ga je praznovalo v soboto društvo »Merkur«. Zakaj z vso pravico smemo nazvati to jubilej kot jubilej osamosvojitve slovenskega trgovstva in s tem tudi kot jubilej pričetka slovenske gospodarske samostojnosti.

Bilo je sicer že preje dokončano nacionalno probujenje Slovencev, toda konkurenčno zmožni tudi na gospodarskem polju smo postali šele tedaj, ko je bilo naše trgovstvo organizirano, ko je postalo del naše vsenarodne organizacije. Ta nacionalna zasluga društva »Merkur« je njegova prva in največja zasluga, ni pa njegova edina.

Da je sloves slovenskega trgovstva tako dober, da pozna Slovenija samo realno trgovino, da je na slovensko trgovstvo ponosen tudi konsument, vse to je zasluga tudi društva »Merkur«, ki je vedno pelagal na naobrazbo svojih članov največjo važnost.

Težki so bili časi, ko je bilo društvo »Merkur« ustanovljeno in težki so bili pozneje, zlasti v povojni dobi. Konkurenca tujine je bila vsled pomoči avstrijske vlade nad vse huda, prišla je gospodarska kriza pred vojno, polom Glavne, favorizacija nemških trgovcev pri kreditiranju s strani Avstro-Ogrske banke, prišle so neugodne povojne razmere, ko se je s šušmarskim pobijanjem draginje navadilo le na trgovca in prišla je končno doba katastrofalne davčne preobremenitve, ki je zopet trgovca najbolj zadela, vse te nadloge in še mnogo drugih so prišle nad slovenskega trgovca in da je slovenski trgovec vse to zdržal, kaže, da je bil na višku položaja. In da je bil slovenski trgovec kos vsem tem nadlogam, je nemala zasluga ravno društva »Merkur«.

Zato pa je tudi dolžnost slovenskega naroda, da se ob tej znameniti obletnici spominja mož, ki so spravili društvo na njegovo današnjo višino.

Predvsem treba omeniti oba prva predsednika društva, to je ces. svetnika Ivana Murnika in Alojzija Lillega. Prvi je bil predsednik društva od njegove ustanovitve pa do leta 1913, celih 12 let nepretrgoma. Drugi pa od leta 1913 do leta 1924, ko je bil za svoje velike zasluge izvoljen za dosmrtnega častnega predsednika društva.

Kdo so imeli poleg njih največjih zaslug, pa nam kaže seznam društvenih častnih članov. So to: poleg obeh prvih predsednikov, Andrej Šarabon, Fran Golob in dr. Rudolf Maru.

Slika pa bi bila nepopolna, če ne bi omenili še onih najzvestejših članov, ki so bili nad 10 let društveni funkcionarji. V prvi vrsti je omeniti oba društvena jubilarita gg. Ivana Jelačina star. in dr. Viktorja Murnika, ki sta bila odbornika vseh 25 let društvenega obstoja. Za njima sledi: dr. Fr. Windischer (23 let) in po 22 let: Fran Golob, Ivan Kostevc, Alojzij Lilleg in dr. Maru. Nad deset let pa so delovali v društvu: Fran Kovač, Ignacij Novak, dr. K. Triller, Pavel Fabiani, Ivan Volk, Avgust Jurjovec, Andrej Šarabon, Avgust Peruzzi, Zorko Prelovec in Ignacij Kessler.

Vsem tem gre glavna zasluga, da je jubilej »Merkurja« samo vseskozi aktivna bilanca dela in uspehov.

Zato se slovenska javnost s ponosom spominja na jubilej društva »Merkur« in zato je vsa javnost prepričana, da je sedanjí jubilej samo pričetek še bolj uspešnih in še bolj plodonosnih jubilejev.

Trgovsko društvo »Merkur« naj živi!

SLAVNOSTNI OBČNI ZBOR TRGOVSKEGA DRUŠTVA »MERKUR«.

V soboto zvečer se je vršil v dvorani Kazine povodom 25-letnice društvenega obstoja slavnostni občni zbor »Trgovskega društva Merkur«.

Zborovanje je otvoril predsednik dr. Windischer, ki se je spominjal umrlih članov, pozdravil navzoče, nato pa obširno opisal delovanje društva in njega zasluge za trgovski stan.

Nato je podal svoje poročilo društveni tajnik Valentin Urbančič.

Isti referent je podal mesto obolelega blagajnika Josipa Kreka tudi blagajniško poročilo. Odbor mu je podelil soglasno absolutorij.

S tem je bil dnevni red izrpan, nakar je predlagal in prečital dr. Windischer udanostno brzojavko kralju, ki je bila soglasno in z odobravanjem sprejeta.

Oficijelnemu delu zborovanja je sledil jour fix, ki je trajal pozno v noč.

Poraz romunske demokracije.

Z imenovanjem generala Avaresco za ministrskega predsednika je doživela rumunska demokracija mesto pričakovane zmage težak poraz. Proti volji skoraj vse dežele je zmagala oligarhija pod vodstvom Bratianua in vse kaže, da bo pri bližnjih volitvah doseženo zmago tudi obdržala.

Predvsem zaradi popolne razcepljenosti opozicije. Nacionalna stranka, ki je reflektirala za sebe vlado, je v razsulu. Osební boji voditeljev, nasprotja med pokrajnami jo razjedajo tako zelo, da ni nobenega upanja, da bi mogla pri volitvah nastopiti z uspehom. Dosedanji šef stranke dr. Juliu Manius je odstopil kot predsednik, ker je bil prepričan, da mu je predsedstvo vlade zasigurano. Ko je v svoje največje začudenje spoznal,

da se je njegova nada docela izjalovila, zahteva, da postane zopet predsednik stranke. Sedanji predsednik, prof. Jorga, pa je mnenja, da ne more imeti stranka dveh predsednikov in da je edino on poklican, da vodi stranko. To nasprotje obeh voditeljev razjeda stranko in povzroča, da volilci zapuščajo stranko in da trumoma pristopajo k bolj radikalnim caranistom.

Caranisti (kmet se pravi po rumunsko caran) veljajo kot bodoča stranka Rumunije in bi odgovarjala našim zemljoradnikom ali radičevcem. Nobenega dvoma ni, da bi caranisti, če bi prišli na vlado, temeljito pomedli z vsemi korupcionisti in paraziti. Ni pa ravno dosti upanja, da bi se to kmalu zgodilo, ker je deloma stranka tehnično za odločilen boj še pre-

malo pripravljena, deloma pa tudi ni še vlada izigrala svojega zadnjega aduta, to je diktature. Vendar pa je gotovo, da caranisti napredujejo in da so oni danes edina resna in močna opozicijska stranka.

Vlado predstavljajo Bratianovi »liberalci« in pa Avarescova »ljudska stranka«. Obe imeni sta navadna sleparija, ker ena ko druga stranka je do kosti reakcijska in samo zastopnica bojarske oligarhije.

Med narodom sta obe stranki skrajno osovraženi, vendar pa ni dvoma, da bo sta pri volitvah naravnost sijajno zmagala. V prvi vrsti bo pomagal volilni red, ki je sličen fašistovskemu in dobi stranka, tudi če je v manjšini, večino mandatov.

Glavno delo pa bo opravil notranji minister Goga. Je odločen fašist in poveljevati zna izvrstno. Za trdo roko je torej preskrbljeno. Da pa bo mogla ta trda roka tudi učinkovito nastopati, je v obilni meri poskrbljeno. Preki sod, cenzura, žandarmerija, prefekti in zloglasna inkvizitorska »siguranza«, vse to je Gogi na razpolago, da bo mogel učinkovito delati volitve.

In nobenega dvoma ni, da jih bo tudi znal narediti in da bo opravičil nade, ki jih stavi nanj Bratianu, ki čaka na svojem posestvu Florika v bližini Bukarešte, da pride zopet njegov čas.

Zmaga vlade je torej zasigurana in čeprav ima danes stranka Avaresca samo štiri mandate, je skoraj gotovo, da bo dobila na volitvah do 200 mandatov, pa čeprav jo sovraži ves narod.

Nobenega upanja ni, da bi pri sedanjih volitvah zmagala demokracija. Razvojna črta rumunske politike še ne gre k demokraciji, temveč k diktaturi. Potem pa pride potres in tedaj bo šele popolnoma jasno, kako velikansko napako bi naredila naša zunanja politika, če bi se odločila mesto za Rusijo za oligarhično Rumunijo.

Prosveta.

REPERTOAR NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI.

D r a m a.

Začetek ob 20. uri zvečer.

Ponedeljek, 19. aprila: »John Gabriel Borkman.« Red A.

Torek, 20. aprila: »Zaprto.«

Sreda, 21. aprila: »Pygmalion.« Red E.

Četrtek, 22. aprila: »John Gabriel Borkman.« Red B.

Petek, 23. aprila: »Naša kri.« Red F.

Sobota, 24. aprila: »Idiot.« Predstava v spomin obletnice Putjatove smrti. Izven.

Nedelja, 25. aprila: »Deseti brat.« Izven.

Ljubljanska opera. - Zadnja predstava pred odpotovanjem opernega ansambla na turnejo v Sarajevo Dubrovnik in Split nam je prinesla na novo nastudirano glasbeno dramo »Boris Godunov« ruskega skladatelja Musorgskega v obdelavi in instrumentaciji Rimski Korzakova. Glasbeni del je nastudiral in vodil g. ravnatelj Polič, režiral je delo g. Knittl. Izvrsten je bil orkester, odlična gg. Betetto in Holodkov, hvalevredni g. Lovšetova, Poličeva, Zupan in Šubelj. Zbor še ni znal svojega parta in tudi v splošnem je

bilo opaziti, da je ansamblu manjkalo za sigurnost še vaj. Gledališče je bilo razprodano, gg. Betetto, Holodkov in dirigent Polič opetovano klicani pred rami-po.

—0—
Pevce. Glasilo Pevske zveze. Izšli ste marčeva in aprilova številka v enem sešitku. Zanimiv članek podaja Herbert Svetel o dihanju pri petju, Bajuk razpravlja o pevskem imenstvu, Savinšek predstavlja glasbo kot važno socialno činjenico. Člankom sledijo vesti iz pevske organizacije, o novih skladbah, iz glasbenih listov itd. V glasbeni prilogi je ponatisnjen A. Foersterjev moški zbor »Večerni ave«, objavljena prikupljiva Hochreiterjeva »Uspavanka« za mešani zbor, Dolinarjeva »Ave Maria«, Železnikov Moški zbor »Dekle, zakaj s' tak žalostno« in začetek Mavovega mešanega zbora »Tunica«. »Pevca« spretno urejuje prof. Marko Bajuk.

Književnost.

»ZBORNIK ZA UMETNOSTNO ZGODOVINO«

stopa s pravkar izdanim prvim zvezkom v šesti letnik (1926). Tudi letos hoče v prvi vrsti prispevati k spoznavanju domače umetnosti, poleg tega pa prinašati važne razprave iz obče umetnostne zgodovine, preglede književnosti in razstav, varstva domačih umetnostnih spomenikov in arhivalne prispevke. Za letnik 1926 so objavili svoje sodelovanje: Izidor Cankar, France Kidrič, Milko Kos, France Stele, Viktor Steska, France Mesesnel, Stanko Vurnik, Rajko Ložar, Marjan Marolt, Anton Vodnik. Dr. Fr. Stele bo letos zaključil svoj temeljiti, bogato ilustrirani opis umetnostnih spomenikov kamniškega okraja. Prvi letošnji zvezek prinaša I. Cankarjevo razpravo o realizmu v starokrščanskem slikarstvu, ki je poglavje iz njegove obče umetnostne zgodovine, zasnovane v petih delih. Razprava je ilustrirana z 11 slikami po mozaikih v Ogleju, Rimu, Neapolju in Milanu. Viktor Steska popisuje v članku o ljubljanskem škofijskem dvorcu eno najstarejših ljubljanskih zgradb in posveča posebno pozornost njeni notranji opremitvi ter portretni galeriji ljubljanskih škofov. Članek spremlja 10 slik. Milko Kos končuje v svoji razpravi o srednjeveških rokopisih ljubljanske licejske knjižnice, katero bo nadaljeval, skupino bistrskih rokopisov. V obširnem poročilu konservatorja dr. F. Steleta so zastopani kraji: Sv. Duh pri Sp. Dravogradu, Gora Oljka pri Polzeli, Ihan, Konjice, Ljubljana (franciškanska cerkev in mestni magistrat), Marija Grac pri Laškem, Martjanci (Prekmurje), Ojstrica pri Sp. Dravogradu, Sv. Pavel pri Preboldu, Slovenska Bistrica, Škofja Loka, Teharje, Vuzeonica in Zavodnje pri Šoštanju. Poleg bibliografije prinaša »Zbornik« mnogo recenzij strokovnih publikacij izpod peresa M. Marolta, F. Steleta in S. Vurnika. V »Raznem« priobča F. Mesesnel podatke o renovaciji cerkve sv. Štefana v Vipavi po arhivalnih podatkih. Uredništvo se je potrudilo za izredno okusno zunanjo obliko revije, ki v naši državi nima para in reprezentira slovensko znanost zelo častno. Naročila za 6. letnik sprejema uprava »Zbornika za umetnostno zgodovino« v Ljubljani, Univerza.

Georges:

Mrtvarstvo.

Da se tako slaba slovenščina piše, je predvsem vzrok neznanje. Da je pa toliko neznanja, je v prvi vrsti kriva šola. Kdor količkaj zasleduje razvoj našega jezika, vidi, da je bil jezik pred prevratom boljši in lepši nego po prevratu. Pravzaprav ni to prav nič čudno, če se vse natanko premisli. Kajti na vseh koncih in krajih je primanjkovalo učnih knjig in učnih moči za razne predmete, ki so se prej poučevali le v tujem jeziku. Nastala je potreba po novih terminih, ljudje pa, ki so imeli to nalogo, niso bili vsi zmožni, da bi jo bili zadovoljivo izvršili. Seveda ne smemo prezreti, da je vojna oslabila ne le telesne, temveč tudi duševne sile človeštva. Oslabljen je duševnih sil pa se je najbolj pokazalo z vsemi svojimi posledicami zlasti pri prej nesvobodnih narodih, torej tudi pri nas Slovenceh, ki smo osvoboditev doživeli skoraj popolnoma nepričakovano — zalotila nas je takorekoč v sanjah — in smo se potemtakem tudi obnašali (in se še obnašamo), kakor se obnaša človek, ki ga je sreča ali nesreča

sanjajočega vrgla iz postelje. Dokazov za to menda ni treba, saj je nemara še večini v spominu tisto noro veseljačenje po prevratu, ki je trajalo tako dolgo in tako čez mero, da so se še najboljši poznavalci našega naroda čudili. Mislim, da nisem napravil slabe primere, ako pravim, da smo prav tako noro in brez pameti, kakor po gostilnah, veseljačili tudi po svojem jeziku. Postali smo v jeziku ohlapni, nenatančni, nevestni itd., izgubili smo zanimanje, brigo in skrb zanj. Vse to pa se ni pokazalo le pri učenci se mladini, temveč tudi pri učiteljih, ki jih v tem oziru nikakor ni mogoče docela odvezati odgovornosti. Krivda zadene tudi tiste, ki so hoteli zagnati slovenščino v koš in so kar tekmovali v tem, kdo bo več srbohrvaščine navlekel v naš jezik, ki se je leta in leta takorekoč v ognju čistil in izpopolnjeval.

Toda pustimo te rekriminacije. Nad vse čuden je pojav, da je po prevratu, ko smo se na zunaj povsod otrsli nemščine, baš nemščina dobila velik vpliv na slovenščino. Primerov za to sem v teh člankih navedel precej. Seveda se je začelo že vse obratiti na bolje, toda čud-

no in značilno je le, da smo takrat, ko smo rekli, da smo se osvobodili, zapadli v največjo nemškutarijo. Ne mislim nemškutarije v besedah, temveč nemškutarijo v sintaksi. Ker ne vem, če me vsakdo razume, kaj hočem reči, naj povem zgled. Stavek: »Prezidentov pedentar na ganku tepihe klofa« je slovenski stavek, dasi so skoraj vse besede neslovenske, dočim je izražanje: »N. N. je umrl na kapi« neslovensko, čeprav so vse besede slovenske.

Popolnoma brez vpliva tudi ni dejstvo, da se mora dijaštvo sedaj kar naenkrat učiti toliko jezikov obenem in po različnih metodah. Toda o tem razmotrivati ni moja stvar. Vem pa iz lastne izkušnje, da vpliva en jezik na drugega, ako se človek neposredno in brez presledka in oddiha peča z njim, zlasti če ni v enem ne v drugem posebnem trden. Ta vpliv pa je že pri odraslem človeku, ki se tega zaveda, precej velik, kolikšen je šele pri mladini, ki se tega ne zaveda.

Da inteligent s samo slovenščino ali srbohrvaščino ne more izhajati, je menda dovolj jasno in uvidevno. Do zdaj smo

bili in smo še navezani (kar nas je starejših) na nemščino, ki pa sedaj seveda nima več tistega mesta v šoli, kakor ga je imela poprej, kajti na njeno mesto je stopila francoščina. Koliko jezikov bo znala današnja mladina, ko bo dorasla, in kako jih bo znala, ne vem, lahko pa z mirno vestjo trdim, da sedanjí absolutirani srednješolci še zdavnaj ne bo znali toliko ne srbohrvaščine ne francoščine, kakor je znal prejšnji nemščine. In to znanje ni bilo bogve kakšno, toda vendarle tolikšno, da je brez hudo velike težave dovršil študije na kakim nemški univerzi, kjer slovenskim dijakom ni bilo prav posebno z rožicami postelano.

Pa naj bo, kakor naj hoče, slovenščina si na ta način prav gotovo ne bo opomogla, ako se šole ne bodo bolj skrbno zavzele zanjo, kakor delajo to sedaj.

Morda sem zašel v stran, ampak to se mi je vredno zdelo povedati, ako sem hotel poudariti, da je velik vzrok slabega slovenskega pisanja pomanjkanje brige in skrbi za naš materni jezik.

Da vsak po svoje piše in besede kuje, pa je jako velika krivda v naših slovar-

Dnevne vesti.

»SMO ZE NOTRI«.

Na višku je bila kriza, ko so radikalni ministri zahtevali od St. Radića, da brez-pogojno izstopi iz vlade.

Na široko so se tedaj zasmeli naši esdeesarji, zakaj prepričani so bili, da je prišel njihov trenutek. In tedaj se je zgodilo, da je eden njihovih generalov stopil k prijatelju in mu zmagonosno zaklical: »Smo že notri,« namreč v vladi.

Toda razočaranje je sledilo za petami in SDS je danes od vlade tako daleč, ko tedaj, ko je bila vržena iz vlade.

Ni čuda, da je bilo že sobotno »Jutro vse divje, ker ni g. — Pucelj v vladi.

— **Veljavnost avstroogrskih vojaških certifikatov.** Komisija za tolmačenje uradniškega zakona je pretresala te dni na zahtevo justičnega ministrstva vprašanje, če veljajo še stari avstro-ogrski vojaški certifikati, ki so jih dobili daljeslužni podčastniki po 12 službenih letih ter če upravičujejo ti certifikati še vedno k predpravicam, ki so bile z njimi zvezane v avstrijskih časih. Komisija je odgovorila, da so zadevni prejšnji avstro-ogrski predpisi z jugoslovanskim zakonom o ustrojstvu vojske in z uradničkim zakonom ukinjeni ter se tak certifikat ne more več upoštevati, če ni bil njegov posestnik že dne 1. septembra 1923 v jugoslovanski državni službi.

— **Državni uradniki nimajo plačevati nobenih avtonomnih doklad.** Generalni direktor za direktne davke je obvestil vse finančne direkcije, da nimajo plačevati državni uradniki na podlagi zadevnega odloka ministrstva pravde o davčni dolžnosti državnih uradnikov, ki je fiksirana s § 127 uradniškega zakona, prav tako, kot ne plačujejo državnih davkov, nobenih avtonomnih doklad. Vsled tega so obvestile finančne direkcije vse mestne davčne urade in občinske uprave, da imajo iztirjevanje avtonomnih doklad od državnih uradnikov nemudoma ukiniti.

— **Na jugoslovanski grafični razstavi v Pragi,** ki se odpre tekom tega meseca, bodo zastopani sledeči slovenski slikarji: Romeo Bučar, Alfred Burlach, Elko Justin, Ivan Kos, Miha Maleš, Franc Podrekar, Matej Sternen, Rajko Šubie, Bruno Vavpotič in Alojz Zagar.

— **Premogovna afera pri zagrebški železniški direkciji.** Kot smo že poročali, je bila uvedena v zvezi z govorom St. Radića v Pakracu, v katerem je omenil, da se vršijo pri nakupu premoga pri zagrebški železniški direkciji nekorektnosti, zoper več funkcionarjev omenjene direkcije stroga preiskava. Preiskava, ki traja že 4 dni in ki jo vodi generalni inspektor Frantič, je spravila, kot poročajo iz železniških krogov, na dan že precej obtežilnega materiala, ki Radićevu trditve potrjuje. Kot poročajo, so bile v zvezi s to afero tri osebe aretirane.

— **Letalske tekme v Jugoslaviji.** — Vojno ministrstvo je sklenilo v svrhu pospeševanja zanimanja za letalstvo prirediti vsako leto letalsko tekmo. Zmagovalec dobi kot nagrado od kralja pokal. Proga bo znašala 1200 do 2000 km. Smer in dolgot bo določil vojni minister. Vsaka tekma bo objavljena tri me-

sece preje v »Vojnem listu«. Da bodo imele tekme splošen značaj, se jih bodo smeli udeleževati razen vojnih pilotov, opazovalcev in mehanikov tudi rezervni piloti s privatnimi letali. Reflektante in aparate bo sprejemala posebna komisija. Aparati so lahko domačega ali pa inozemskega izvora, v poštev pride samo dejstvo, da so last domačih klubov in društev.

— **Mere zoper ponesnaženje ulic v Zagrebu.** Zagrebški mestni magistrat je pričel sprazumno s policijsko direkcijo energičen boj zoper vse, ki na ulicah pljujejo ter mečejo odpadke proč. Te dni dobe policijski organi bloke s potrdili o plačilih 2 dinarjev. Kogar bodo zasačili, da se je na omenjeni način pregrešil, bo moral plačati na mestu globo dveh dinarjev. Kdor tega ne bo hotel storiti, bo aretirani ter bo moral plačati na policijski globo 25 dinarjev in 20 dinarjev takse za obsodbo.

— **Izlet v Pariz priredi društvo za tujski promet v Ljubljani.** Izlet se vrši koncem meseca maja in začetkom junija ter bo trajal 14 dni. Udeleženci bodo imeli priliko, da si ogledajo Benetke, Milan, Ženevo, Curih, Pariz in še več drugih mest. Potovanje bo stalo v II. razredu 3500 Din, v III. pa samo 2800 Din. V teh zneskih je vključena vožnja, vsa oskrba z napitninami vred, kakor tudi vstopnina za gledališča, muzeje itd. — Prijave sprejema proti naplačilu 1000 Din do 20. t. m. Tourist-Office v Ljubljani.

— **Proslava spomina žrtev atentata v svetovnem cerkvi v Sofiji.** Na iniciativo udruženja rezervnih oficirjev v Sofiji se je proslavil v petek v Sofiji ob priliki obletnice atentata v cerkvi Sv. Nedelje spomin žrtev. Razen rezervnih oficirjev in njihovih rodbin so se udeležili spominske proslave člani vseh patriotičnih društev. V uradih se v znak žalovanja dopoldne ni delalo.

— **Spremembe v trgovskem ministru.** Neposredno pred odhodom iz ministrstva za trgovino je dr. Krajač upokojil načelnika oddelka za napredek turisticke Zuzka. Na njegovo mesto je postavil dosedanjega tajnika Grgoševiča. Prav tako je upokojil pomočnika Gospodnetiča in razrešil službe šefa kabineta Pečarja.

— **Društvo trafikantov sklicuje za nedeljo, dne 25. aprila ob 7. uri zvečer v gostilni pri Mraku, Rimska cesta 5, izvanreden občni zbor.** Trafikantje iz mesta in dežele udeležite se ga. Gre za korist vseh!

— **Naraščanje prebivalstva v Zedinjenih državah.** Po uradni statistiki znaša prebivalstvo v Zedinjenih državah 117 milijonov 135.817, kar pomeni napram 65.069.756 v letu 1890 skoraj podvojitve. Leta 1900 so imele Zedinjene države 77 milijonov 256.630, leta 1910 93.402.151, leta 1920 pa 105.710.620 prebivalcev. Na kvadr. meter odpade danes 15 duš.

— **Proslava 1. maja na Madjarskem prepovedana.** Budimpeštanska policija je prepovedala vse prireditve v proslavo 1. maja.

— **Skrivnosti III. internacionale.** Kot poročajo poljski listi, pričbujejo »Poslednje Novosti« iz avtentičnega vira

obširno poročilo o tajnih sklepih III. internacionale. Glasom teh poročil je kominternu centralno organizacijo za individualni teror na Balkanu reorganizirala. Centrala se nahaja v sovjetskem poslaništvu na Dunaju pod neposrednim vodstvom ruskega poslanika za Avstrijo Berzine. Delo vrši vojaški biro, obstoječ iz načelnika in štirih članov. Vsak član ima pod seboj 10 do 15 vseskozi zanesljivih oseb za izvrševanje terorja. Ta vojaški biro je sklenil na svoji zadnji zupni seji, da preide k množestvenemu terorju. Akti terorja se imajo pričeti koncem aprila ali začetkom maja v Romuniji, Jugoslaviji in Bolgariji z namenom, da se nasčuja prebivalstvo, da gospodarsko krizo še bolj poostri ter dvigne razpoloženje v tam obstoječih komunističnih organizacijah. Taki slučajji so se pripetili že lani po konferenci komunističnih voditeljev balkanskih držav, ki se je vršila dne 2. januarja 1925 v Badenu pri Dunaju.

— **Število prebivalstva v Parizu naraslo.** Iz uradne statistike za lansko leto je razvidno, da je prebivalstvo Francije napram predlanskemu za 60.000 oseb naraslo. V 44 departmanih je presehalo število novorojencev število umrlih za 80.000, dočim je presehalo v ostalih 45 departmanih število umrlih število novorojencev za 26.000. Glede plodovitosti prebivalstva so se odlikovali najbolj departmaji Pas de Calais, Nord, Moselle, Finistre, Aisne in Dolenja Seina. Število zakonov je v Franciji lansko leto nekoliko padlo.

— **Rusija anektirala severni tečaj.** Predsedstvo osrednjega izvršnega odbora sovjetske unije je sklenilo anektirati vse pokrajine in otoke na severu, ki so že ali pa šele bodo razkriti in ki v trenutku objave tega dekreta še ne pripadajo nobeni od sovjetske vlade priznani državi. Ta sklep se nanaša na vse pokrajine v severnem ledenem morju severno od sovjetske severne obale do severnega tečaja.

— **»Norge« za polet na severni tečaj nesposobna?** Kot poročajo iz Leningrada; so izjavili nemški izvedenci, ki so preiskali zrakoplov »Norge«, da je za polet na severni tečaj nesposoben.

— **Veliki uspehi terapije z Röntgenovimi žarki.** V Berlinu se vrši te dni 17. zborovanje Röntgenove družbe. Kongres je jako dobro obiskan. Zastopane so med drugimi tudi Čehoslovaška, Poljska, Anglija, Avstrija, Švedska in Jugoslavija. Zelo važen referat je imel profesor Wieser iz Dunaja, ki je govoril o svojih uspehih pri zdravljenju duševno in na živcih bolnih otrok z Röntgenovimi žarki. Zdravnik je spravil n. pr. otroke, ki so tako daleč zaostali, da so začeli šele s 7 ali 8 leti, ali pa še v dobi pubertete govoriti, tako daleč, da so po tri do štirimesečni kuri popolnoma dobro govorili. Profesor Borak iz Dunaja je referiral o ugodnih uspehih pri kostnih metastazah raka, Sgalitzer (Dunaj) o ugodnih rezultatih pri tumorjih v možganih, Pordes (Dunaj) o flegmonah spodnje čeljusti, ki so večkrat posledica otežkočnega predora čeljusti po takozvanem »modrostnem« zobu.

— **Železniški vlak iz jekla.** V petek se je odpeljal iz Londona v Birmingham prvi vlak, ki je zgrajen ves iz jekla. Izvedenci pričakujejo, da bodo, ne glede na to, da so vagoni, zgrajeni iz jekla mnogo bolj trdni kot dosedanja leseni, pri nesrečah mnogo bolj praktični.

— **Préd mednarodnim rudarskim štrajkom?** Ministrski predsednik Baldwin je poročal v petek angleškemu kralju o resni situaciji, ki je nastala spričo dejstva, da so odklonili delavci v angleških premogovnikih kategorično vsako podaljšanje delavnega časa in vsako znižanje mezd. Mednarodni rudarski odbor v Bruslju je sklenil, da bo angleške rudarje z vsemi sredstvi podpiral. Če pride do stavke, so pripravljene belgijski rudarji začeti v skupnem interesu prav tako stavkati.

— **Promocija.** V Rimu je promoviral za doktorja nacionalne ekonomije Marjan Wolf, sin tajnika poštnega ravnateljstva v Ljubljani.

— **Velik požar v rudniku.** Iz Monakovega poročajo: Veliki premogovniki v Gorenji Bavarski gore že pet dni. Vsi poizkusi, da bi požar pogasili, so zaman.

— **1.000.000 tajnih žganjekuhov.** Iz Newyorka poročajo: Po poročilu, ki ga je podal načelnik prohibicijske oblasti, Andrews pred senatno komisijo, eksistira trenutno v Zedinjenih državah 1.000.000

tajnih žganjekuhov. Tekom lanskega leta je bilo izsledenih in ukinjenih nič manj kot 173.000 tajnih žganjekuhov.

— **Velik požar v Kumanovem.** V Kumanovem je izbruhnil v eni zadnjih noči velikanski požar, ki je vpepelil v kratkem času neko lekarno, neko manufakturno trgovino, trgovino nekega juvelirja in neko pekarno v centru mesta. Škoda je ogromna, cenijo jo na več milijonov dinarjev.

— **Drzen roparski napad pri belem dnevu.** Te dni je sedel kmet Tomo Serčić v Stojnici v Liki s svojo ženo in nekim znancom pri večerji. Nenadoma so vdrl v sobo trije maskirani roparji, ki so prisilili prisotne z revolverji v rokah, da so se vlegli na trebuh. Nato so jih zvezali, sedli k mizi, se dobro najedli in napili, ugrabili, ker v hiši niso našli nobenega denarja, vse dragocenosti, nekaj obleke, jestvin in vina ter izginili. Zvezanega kmeta, kmetico in njenega gosta so osvobodili šele drugi dan sosedje, ki so prišli slučajno v hišo.

— **Blazen lov na diamantna ležišča.** »United Press« poroča iz Johannisburga: Senzacionalne najdbe diamantov v Swatspalaats-u v Winterdrop-distriktu so imele za posledico »preseljevanje narodov« v kraje, kjer se nahajajo najdišča, kakršnega transvalska zgodovina še ne pomni. Ko je bilo proglašeno iskanje svobodnim, se je polastila prebivalstva pravcata pijanost. Ze davno predno se je pričelo daniti se je zbrala na od orožnikov zastraženi meji tisočglava množica, ki se je rekrutirala iz vseh slojev prebivalstva. Mid ljudmi, ki bi radi obogateli z diamanti, je bilo tudi mnogo žensk in mladih deklet. Med priprostimi delavci in brezposelnimi so se gnetli pripadniki svobodnih poklicev, ki so pustili čez noč svoje delo in farmerji, ki so zapustili rodbino in žetev. Silni navali so izpremenili vso pokrajino v močvirje. Številni pohlepneži so se od utrujenosti onesvestili. Čez noč je zraslo iz tal celo mesto barak iz razorčaste pločevine in šatorov.

— **Dama kot duellant.** Te dni se je imel vršiti v Budapešti prvi dvoboj med moškimi in ženskimi. Olimpijska slava madjarskih borilcev ni dala budimpeštanskim damam miru in ustanovile so dva elegantna sabljaška kluba. Te dni je prisostvoval vaju nek gospod. Ker je zašepetal neki borilki na uho neko lascivno opazko, se je čutila amaconka žaljeno ter ga pozvala po dveh tovarišicah na dvoboj. Dogovorjeni so bili precej težki pogoji, ker nikdo ni mislil, da pride res do prelivanja krvi. Tembolj so se vsi čudili, ko je razžaljena dama pozneje vse poizkuse mirne poravnave kategorično odklonila. Tako sta prišla nasprotnika torej res na bojišče. Ko se je gospod po predpisih duelnega kodeksa slekel ter stal z golim gornjim delom telesa dami nasproti ter so njegovi sekundanti zahtevali od njegove nasprotnice isto, se je branila in nič ni pomagalo, da so jo opozarjali na zadevne stroge predpise duelnega kodeksa. Končno je jela ihteti, skri-la se je v kot in pretakala solze mesto krvi. Najzanimivejše pri stvari je to, da je resnična.

— **»Norge« pristala v Leningradu.** Zrakoplov »Norge« je pristal predvečerašnjim ob 10. uri 30 min. 45 km južno-zahodno od Leningrada. Prejšnji dan popoldne je prispel v Oslo, kjer ga je pozdravila velikanska množica ljudstva. Ob pol 1. ponoči je nadaljeval vožnjo preko Stockholma in Helsingforsa v Leningrad. V danski prestolici je pristal z veliko težavo, močan veter ga je vroel iz kurza, po ponovnih poizkusih je končno srečno pristal. Na aerodromu ga je pričakoval danski kralj in vojni minister, ki sta imela oba na letalce nagovore. V Stockholmu so zrakoplov zjutraj zaman pričakovali. »Norge« je izgubila radi go-ste megle orientacijo ter letela kot ugotavlja očividci, nevede južno mimo Stockholma. Tudi kontakt z radio postajo Sandhem je ob 11. uri dopoldne za dalje časa izgubila. Končno se je v Leningradu vendarle posrečilo ugotoviti, kje se nahajata, nakar sta srečno našla pot v Leningrad.

— **Velike demonstracije brezposelnih v Amsterdamu.** V sredo popoldne je prišlo v Amsterdamu do velikih izgrediv brezposelnih. Priredili so shod, po shodu so šli na ulico. Policija jih je razkropila. Nato so se zbrali znova ter jeli metati kamenje, ki so ga izruvali iz cestnega tlaka, v izložbe trgovin. Policija je morala uporabiti gumijevke in sablje, da je mogla brezposelne zopet razkropiti.

jih. Skoraj vsi naši slovarji so nedostatni in v njih so po večini samo take besede, ki jih človek že ve, tiste pa, ki jo išče in potrebuje, po navadi ni notri. To pomanjkljivost čutijo zlasti novinarji, ki morajo hitro delati, in prevajalci sploh. Saj je vsak človek, tudi novinar, prizadeven. Voda ko skraja vidi, kadar hodi po vsako novo in neznano besedo v slovar, da je brskanje po njem ne le izguba časa, temveč največkrat brezuspešno, ga zažene v kot in začne sam tvoriti izraze, ki se prav gotovo ne morejo vsi in tudi ne vsakomur posrečiti. Kolikokrat išče človek kaj po Wolfovem nemško-slovenskem slovarju ali po Janežič-Bartlovcem, a kaj ima od tega? Jezo in samo jezo. Toda drugi slovenski slovarji tudi niso nič boljši. Tako ima na primer francosko-slovenski slovar (ne vem že, čegav) za francosko besedo prestidigitateur samo slovensko besedo slepar(!), kar je pa šele prenešen pomen. Tudi Wolfov slovar ima za Taschenspieler besedo slepar, a vendar dostavlja tudi (dasi kot zadnjo) staroslovensko besedo rekohitréc. Ta beseda pa se dandanašnji sploh rabi za »Taschenspieler« ali »prestidigitateur«, kar bi moral avtor francosko-slovenskega

slovarja na vsak način vedeti. Za Bauchredner ima Wolfov slovar med drugim tudi »krasno« slovensko besedo »čevobasnik«, ne dodaja pa zraven romanske besede »ventrilokvist«, kajti besede nemškega izvora se v slovensčini ne vem po kakšni protekciji smejo rabiti. Enako je z italijansko-slovenskim slovarjem. Skratka: človek, ki kaj prevaja, si z nobenim slovenskim slovarjem ne more dosti pomagati. Na pomoč mora vzeti druge slovarje, navadno nemške, toda zdaj je treba ujeti še slovenski izraz poleg nemškega. Toda ni treba misliti, da so nemški slovarji tudi vzorni. Nikakor ne, zlasti manjši slovarji ne. Kakšna je nemška toliko bahana točnost, naj pokaže samo zgled, ki sem ga dobil v neki nemško-ruski gramatiki (avtorja trenutno ne vem povedati). Tam stoji pri opisanju izgovarjave ruskih konzonantov, da je ruski trdi »l« ein roher, unartikulierter Laut. Iz te definicije je po avtorjevemu mnenju prav lahko uganiti, kako se ta »l« izgovarja!

S tem, bi kdo mislil, je naša slovenska površnost opravičljiva, ker smo učenci Nemcev, toda po mojem mnenju to ne drži. (Dalje.)

BOLNIŠKA BLAGAJNA OSOBA DRŽAVNIH ŽELEZNIC.

Z ozirom na razne govornice, ki se pojavljajo po progah v Sloveniji kakor tudi na proračunano agitacijo takozvanega Ujedinjenega seveza železničarjev SHS podpisani Pokrajinski odbor Udruženja jugoslovanskih narodnih železničarjev Ljubljana podaja naslednje izjavo.

Volitve v imenovano bolniško blagajno je razpisalo Ministrstvo za promet lanskega leta na odločno zahtevo našega društva. Naše društvo je tudi z dokazi ugotovilo, da se v bolniško blagajno s strani države ni prispevalo predpisane odstotka v celoti. Za leto 1925/26 je premalo vplačanih okoli 11 milijonov dinarjev, za leto 1926/27 pa je v proračunu odobrenih zopet okoli 8 milijonov dinarjev premalo.

Na glavni skupščini delegatov dne 11. in 12. aprila t. l. se je ugotovilo s strani delegatov, članov UJNZ veliko nerednosti. Delegati, člani UJNZ so iznesli dejstva, kako se je gospodarilo s strani centralnih upravnikov. Dejstvo je, da je en bivši upravnik v zaporu, proti drugemu, ki je odstavljen, teče disciplinarna preiskava. Na glavni skupščini se je izvolilo prvič Centralni upravni odbor z 31 glasovi od 40 navzočih delegatov. Da so ti izvoljeni vsi člani UJNZ in ne člani takozvanega Saveza, je pa razumljivo, ker je Savez pri volitvah dobil samo 5 delegatov, vse druge za UJNZ. Teh pet delegatov je stavilo predlog, da naj se izvoli posebna komisija za pregled dosedanjega gospodarstva. Ker je bilo za vsakega delegata jasno, da je ta predlog bil stavljen samo iz jeze in ker ima po pravilniku in Uredbi izvoljeni novi Centralni odbor pravico in dolžnost, da preišče dosedanje poslovanje v Bolniški blagajni, je ta

predlog kot neumesten sploh propadel. Razumljivo je, da brani Savez sebe, vendar naj savez pride s konkretnimi obdolitvami naših članov na plan in tedaj dobi takoj zaslužen odgovor. Pokrajinski odbor UJNZ izrecno naglašajo, da je Udruženje jugoslovanskih narodnih železničarjev strogo nepolitična stanovska organizacija, ki šteje danes že okoli 26.000 železničarjev, ki brez zavijanj in demagogije delajo skupno za odpravo krivic na železnih in bodo njegovi člani — delegati in odborniki v bolniški blagajni naredili red. Ako hoče pri tem delu savez pošteno delati, je dobro; za demagogijo in hujskanje pa se lahko in se tudi sigurno najde — lek.

Pokrajinski odbor Udruženja jugoslovanskih narodnih železničarjev Ljubljana.

To in ono.

OPICA IN POL.

Eden od najznamenitejših ameriških psihologov je objavil pravkar rezultat svojega dolgoletnega opazovanja duševnega življenja opic. Torišče znanstvenega proučavanja profesorja Yerkesa je bila velika opičja kolonija Rozalije Abreu na Kubi. Ta Španjolka ima najlepšo zbirko opic na svetu: zverinjak, v katerem so zastopane skoraj vse vrste po krasnih eksemplarjih. Tu je živel, študiral in eksperimentaliral profesor Yerkes tri leta.

Najbolj nadarjena od vseh opic sta bila nedvomno šimpanza Chimpita in njegova žena Cucusa. Po mnenju ameriškega profesorja, sta dosegli ti dve opici vsled sistematične vzgoje tako visoko stopnjo inteligence, da je razlika med tema nadarjenima opicama in

pol in kakem manj nadarjenim divjakom malenkostna. O izredni inteligenci Chimpite nudi sledeči dogodek izborna slika:

Chimpita in Cucusa sta bila v 'onem času zaprta v majhnem vrtu, obdanem od visokega zidu. Profesor je z njima eksperimentaliral, zato nista smela iz vrta. To jima očividno ni ugajalo in skušala sta opetovano pobegniti. Zato so nastavili zanju posebnega čuvaja. Možu se je bilo boriti od prvega dne z odkritim sovraštvom opic in končno se je moral orožiti z revolverjem.

Nekega dne sta skušali opici zopet pobegniti. Cucusa je splezala na zid ter je hotela baš skočiti na drugo stran, čakala je samo še na svojega moža, ki je bil bolj neokreten in počasen.

V tem trenutku ju je zasačil čuvaj, ki je potegnil samokres ter zagrozil z njim Cucusi. Imel je trden namen, da jo ustrelji, ker ga je le prevečkrat razjezila.

Tedaj se je pripetilo nekaj nepričakovane. Chimpita se je ozrl na čuvaja, nato na svojo »ženo«, razumel v hipu situacijo ter se vrgel na čuvaja. Pričela se je kratka, obupna rokoborba. Čuvaj je bil močnejši kot šimpanz, toda ta neprimerno bolj spreten kot njegov nasprotnik. V par minutah se je posrečilo šimpanzu, da je odvezel čuvaju samokres. Nato je splezal bliskoma z revolverjem v roki na zid, se ozrl z vrha zaničljivo na čuvaja, ki je ležal na tleh, vrgel revolver proti njemu in izginil s svojo »ženo« na drugo stran brez sledu. Našli so ju šele drugi dan. Zaprti so ju zopet v ograjeni vrt, toda čuvaj je dobil pred njima tak respekt, da ni hotel imeti z njima ničesar več opraviti ter je prošil za drugo službo.

Zanimiv in poučen je opis smrti neke druge

nadarjene opice, šimpanza Jimmyja. Ko je videl Jimmy, da se mu bliža smrt, je vstal, se vlekel z zadnjimi močmi v sobo gospe Rozalije Abreu, ji poljubil čelo in roke ter poginil pred njenimi nogami.

Profesor Yerkes piše obširno o smeju in joku opic. Opice nimajo solz, kljub temu pa jokajo kot ljudje. Samo da je treba nekoliko vaje zato, da se razlikuje opičji smeh od opičjega joka.

Charles Rigoulot, slavni francoski rekorder v težki atletiki, je že zopet presenetil športni svet z novim svetovnim rekordom: potegnil je obojerno 131.5 kg.

: Španska kraljica zoper modo. Španska kraljica oznanja potom časopisov z velikim tamtamom, da je začela boj zoper nemoralno žensko modo. Nobenih kratkih rokavov več, zato pa dolga krila. Nj. Veličanstvo trdi, da dela na prošnjo papeža. Odslej bo nastopala na dvoru samo še v zaprtih bluzah, dolgih rokavih in z vlečko. Ali se bodo lepe Španjolke ravnale po njenem vzgledu? Težko. Nekoč je hotel prepovedati neki papež na prošnjo nekega pobožnega frančiškana bikoborbe, hotel je prepovedati duhovnikom, dajati ljudem, ki se udeležujejo bikoborb, odvezo, toda španski kralj mu je poslal dopis, v katerem mu je sporočil, da bi se Španci odpovedali rajši katoliški veri kot pa bikoborbam. Po tem odgovoru papež ni več vztrajal na svoji zahtevi.

Jack London:

61

Morski vrag.

»Ako pride od te strani,« je rekel, »ter nas postavi na priveterno stran čolnov, bodo ležišča na sprednjem delu ladije v medkrovju prazna.« Okoli enajstih je morje postalo gladko kot steklo. Opoldne je bila vročina neznosna, dasi smo bili precej v severnih višinah. Ozračje ni bilo sveže. Bilo je soparno in me je spominjalo na tisto vreme, ki mu pravijo v Kaliforniji potresno vreme. Nekaj groznilnega je bilo v njem in nekam nedoumno smo čutili, da pride do kaj hudega. Vse vzhodno nebo se je počasi prepreglo z oblaki, ki so se počastno dvigali nad nas, uprav kakor črna sierra (gorski greben) iz peklenskih pokrajin. Tako jasno si videl v njih cañone, globeli in prepade, pa sence, da si se nehote cziral, kje bi ugledal belo črto obrežnih valov in votline, kjer morje buta ob suho zemljo. A še vedno smo se le rahlo zibali; nobenega vetra ni bilo.

»To ni nevihta z navadnimi sunki vetra,« je dejal Wolf Larsen. »Metala pa nas bo, Klada, da bomo srečni, če se bomo izvili s polovice čolnov. Najbolje bo, ako zležeš gor in zrahliš vrhnja jadra.«

»Kaj pa, če bo vihar pošteno tulil, ko sva samo dva?« sem vprašal z ugovarjajočim glasom.

»E, morala si bova pač pomagati pri prvem sunku, kakor bo mogoče, in voziti proti čolnom, predno nam prtrga jadra. Po tem mi je prav vseeno, kaj se zgodi. Drogi bodo že prenesli, midva bova pa tudi morala.«

Tišina je še vedno trajala dalje. Obedovala sva v naglici in jaz sem bil v skrbeh za osemnajstoročo mož daleč na morju in za narastajo zemeljske obale, ko so se tiste gore oblakov počasi premikale proti nam. Wolf Larsen ni bil videti nič kaj v skrbeh; vendar sem opazil, ko sva se vrnila na krov, da so mu nosnice rahlo vtripale. Obraz je bil resen, poteze so postale trde, in vendar mu je v očeh — modrih, svetlomodrih ta dan — žarel nek čuden sij, neka svitla iskrea se svetloba. Zdelo se mu je, da je bil vesel, nekam divje vesel, da ga je prešinjala zavest, da se bliža zanj dan onih velikih trenutkov življenja, ko življenje močno vzvalovi.

Enkrat se je na glas zasmeljal, porogljivo in kljubovalno, proti bližajočemu se viharju, ne da bi se bil zavedal, da se je ali da sem ga jaz videl. In vendar ga še vedno vidim v duhu, ko je stal tam kot pritlikovec iz Tisoč in ene noči pred kakim orjaškim hudobnim duhom. Izzival je usodo in ni imel strahu.

Odšel je h kuhinji. »Kuhare, ko pomiješ posodo, te bomo potrebovali na krovu. Bodi pripravljen, da te pokličem.«

»Klada«, je rekel, ko se je zavedel, da zrem ves zavzet nanj, »to je boljše kot žganje; tukaj je tudi tvoj Osnar pomanjkljiv. Mislim, da je koncem koncev vendarle samo napol živel.«

Zapadna polovica neba se je bila pomračila. Solnce je zatemnilo in nam izginilo izpred oči. Bilo je dve popoldan in nad nas se je zgrnil pošasten mrak, ki so ga prešinjali rdečkasti svetlobni siji. V tej rdečkasti svet-

lobi je Wolf Larsenov obraz tako žarel, da je bilo v moji razpaljeni domišljiji videti kakor bi ga obdajal nekaj obsij. Nahajali smo se sredi grozljivega miru, vse okoli nas pa so bila jasna znamenja bližajočega se gibanja in glasov. Pot mi je zalival čelo in mi kápljal po nosu. Slabo mi je prihajalo in iztegnil sem roko po ograji, da bi se vzdržal po konci.

Baš tedaj je šinil mimo sila rahel šepet zraka. Prišel je od vzhoda; kot šepet je prišel in prešel.

Nenapeta, ohlapno viseča jadra se niso ganila, a vendar je moj obraz občutil zrak, ki ga je hladil.

»Kuhare«, je zaklical Wolf Larsen s tihim glasom. Mugridge se je prikazal z bledim, prestrašenim obrazom. »Izpusti tiste vrvi sprednje spodnje jadrenice in kedar bo jadro voljuo, jih hitro potegni noter. Ako jih zamotaš, bo to tvoje poslednje delo. Razumeš?«

»Gospod Van Weyden, bodi pripravljen, da spustiš jadra na sprednji jambori. Potem pohiti k zgornjim jadrom in jih razvij kolikor hitro le moreš — čim hitreje jih, te mlažje boš videl, da pojde. Ako se Kuhar ne bo hitro obračal, butni ga med oči.«

Čutil sem poklon in bil zadovoljen, ker ni navodilom zame dodal nobene grožnje. Ladija je bila obrnjena z rilecem proti severozapadu in njegov namen je bil, da pri prvem sunku vetra zasuka jadra.

»Veter bomo imeli od zadaj,« mi je pojasnjeval. »Ko smo dali zadnjikrat znamenje s streli, so čolni vozili malce proti jugu.«

(Dalje prih.)

Sejmska restavracija

se odda za dobo letošnjo- ga velesejma od 26. junija do 5. julija. Krasen paviljon je opremljen s kuhinjo. Odda se tudi vino-toč (lep paviljon na vinskem oddelku velesejma). Ponudbe je vložiti pisмено do 15. aprila t. l. na Urad Ljubljanskega velesejma, ki daje tudi vse informacije.

Uradnica

s prakso, večša knjigovodstva, korespondence, strojepišja ter vseh pisarniških del išče službe za takoj ali pozneje. Ponudbe na upravo dnevnika pod šifro »Agilna 50«.

Oglašujte v »Narodnem Dnevniku«!

„Vinocet“ tovarna vinskega kisa, d. z o. z., Ljubljana, nudi najfinejši in najokusnejši namizni kis iz vinskega kisa. **ZAHTEVAJTE PONUDBO!** Tehnično in higijenično najmoderneje urejena kisarna v Jugoslaviji. Pisarna: Ljubljana, Dunajska cesta št. 10, II. nadstropje.

Srajce, promenadne, bele in barvaste, fason, pentlje, samoveznice, žepne robce, nogavice v raznih barvah za gospode in dame, naramnice, toaletne -- potrebščine, svilene trakove, čipke in vezenino. -- Nizke cene. -- Velika izbira samo pri **JOSIP PETELINC-U LJUBLJANA** blizu Prešernovega spomenika ob vodi

MALI OGLASI Cena oglasom do 20 besed Din 5.—, vsaka nadaljna beseda 50 par.

Stekleno strešno opako imajo stalno v zalogi Združene opekarne d. d. v Ljubljani.

Damam in gospodom se nudi lep zaslužek z razpečavanjem parfumerije. Potreben kapital 200 Din za vzorce. — Pismene ponudbe pod »Postranski zaslužek« na Propaganda, d. z o. z., Ljubljana, Selenburgova ulica 7/II.

Postranski zaslužek primerno za vsakogar. — Pojasnila proti zamki i dinarja. Propagandna reklamna družba z o. z., Ljubljana, Selenburgova ulica 7/II.

DOŠLO! DOŠLO! Vrtnice, dalje, gladiole ravnokar došle v različnih barvah. Lepotična grmovja, sadike svetlice in zelenjadi priporočila Ivan Šimenc, vrtnar, Ljubljana, Gradišče 12.

Vrtnarske zadeve posreduje Gorkova „Vrtnarska šola“ v Kranju.

TISKARNA „MERKUR“ TRG. IND. D. D. Tiska knjige, pravila, cenike, račune, letake, časopise, lepake, brošure, posejnice in razglednice. Izvršuje vsakovrstne trgovske kakor tudi vse druge uradne tiskovine. Lastna knjigovoznica. **LJUBLJANA - SIMON GREGORČIČEVA UL. 13. - TELEFON 552**